

bonis verbis a orationibus quas do-
minus fecit. propter quod Ecclesia
sua tricesimo secundo dicitur. Vir
multum iurans replebitur iniqui-
tate et non recedet de domo eius pla-
ga. Et Leuitici decimonono. Non
perjurabis in nomine meo.

Lectio centesima sexagesi-
mana Capitulum xv.

U autem deus noster suauis
et verus est et in misericordia omnia dis-
ponens. Et si peccauerimus
tui sumus scientes magnitudinem tu-
am Et si non peccauerimus scimus quod
nam apud te sumus computati. Nos-
se enim te consummata iusticia est: et
scire iusticia tuam veritatem tuam
radix est immortalitatis. Inter
spiritu sancti tam in isto capitulo
quam in duobus precedentibus est ydola-
triam destruere et verum dei cultum ho-
minibus suadere. Hoc autem in isto capitulo
per duas vias aggreditur. Nam pri-
mo commendat diuinam bonitatem pro-
pter quam omnis creatura rationalis ei
debet seruire. Secundo declarat ydola-
trorum vilitatem propter quam omnis homo tenet
ea contemnere. Secunda pars sibi. Non est
inimicis errorum. Circa primum primo
ponit diuinam commendationem. Secundo
subiungit tantam commendationis decla-
rationem. Secunda pars sibi. Et si pecca-
uerimus. Commendabilia autem que di-
ctae de deo sunt quatuor que maxime
mouent aliquem ad seruendum domi-
no tres obiecta habentur, videlicet suauitas
in communicatione. Domino ei amaro lita-
cio nullus famulatur libenter. Ve-
ritas in promissione. Nam multa promittens
et pauca profolues raro habet famu-
los sibi deuotos. Pacia in expecta-
tionem. Dominus ei qui non subito nec

rigide procedit ad sui vicem; dat lib-
ditis obedientiam spandi veniam post of-
fensas. Et misericordia in generali dispo-
ne: quia misericordia domini famulos facit esse deuotos et
obedientes. Quatuor ergo ad ista quatuor
sunt. Tu autem deus non in suauis et verus es
suauis: beneficia largiendo. verus:
promissa implendo. patiens expecta-
do delinquentes. Ecclesiastici 4. Altissimus est pa-
tiens reductor et in misericordia disponens qui-
a: quia punit citra indignum et promittit
bonos ultra indignum. Hec est rei dei
commendatio. Secundo subiungit huius
magne commendationis declaratio
Iustum est ei ut deo seruiamus et e-
um habemus siue fuerimus in statu
culpe siue in statu iusticie: quia si fueri-
mus peccatores nichilominus infra
potentiam suam puniendi sumus
infra potentiam suam et per eam su-
pra meritum premiandi. et hoc est
quod subdit. Et si peccauerimus
tui sumus scientes magnitudinem
tue id est infinitatem potentie
tue. In primo. Magnus dominus et lau-
dabilis nimis et magnitudinis eius
non est finis. Et si non peccauerimus
scimus id est firmissima fide credi-
mus quia apud te computati sumus
id est numerati et electi: ut in celis
eternaliter premiemur. Luc. 10. Gau-
dete et exultate quia nomina vestra
scripta sunt in celis. Sed posset ali-
quis querere. Quod est illud pre-
mium vite. Et quomodo ad illud
perueniemus. Ideo subdit. Nosse
enim te: nuda videlicet aperte con-
summata iusticia est. Iohannis de-
cimo septimo. Hec est vita eterna
ut cognoscant te solum verum deum
et quem misisti in hunc mundum. Ecce premi-
um. Sed quomodo ad illud perueniemus

339

subdit **Et** sciens secretum p dilectio-
 nem iustitiam equitatem virtute tu-
 am pietate tua radix est principium
 immortalitatis beatitudinis
 sempiternae quasi diceret qui hz fi-
 dem formataz caritate q tu es vere
 iustus a vere pius ille hz radicem be-
 atitudinis De hac radice fidei xpia-
 ne loquitur **Aug⁹** sup **Johānem**
 sic dicens. Sicut i radice arboris nul-
 la proliis apparet species a tñ qe
 quid est in arbore pulchritudis
 vel decoris totū ex illa procedit sic
 ex fidei hūilitate quicqd meriti qe
 quib bātitudinis aīa susceptura ē
 ex fidei fundamento procedit. vñ
 signanter dicitur q fides ē radix
 immortalitatis **Vñ Eccl¹**. Radix sa-
 pientie est timere deum. Rami ei⁹
 longevi **Circa illaz dauidam** Sci-
 mus qm apud te sum⁹ cōputati.
Notandū ē q **Istud** verbū dicit
 p̄fate de electis quoz numerus so-
 li deo cognitus est sic dicit **Aug⁹**. in
 eneb. 22. **Vbi** notādū q magni
 dñi aliter possidet modica a vilia
 a aliter preciosa a nobilia. **Vilia**
 vel res pui precij licet habeant nō
 tñ a dñis cōputant. **Isto** modo ē
 de deo qui oēs possidet siue sint pec-
 catores siue iusti a predestinati.
Pecatores habet s̄b dominio suo
 s̄ nullius numeri sunt apud eum
Eccl¹. **Stultoz** infinitus est nume-
 rus vñ **Boeci⁹** p̄mo **Aris** loquens
 de diuisione numeri p diminutus
 a supfluum a p̄fectum dicit ipse.
In hīs magna similitudo v̄tutis
 a vicij perfectos enim raros iueni-
 mus numeros sed supfluos a dimi-
 nutos multos a infinitos. **Perfe-**
ctus enim numerus ē qui ex oībo

partibus suis aliquoties simul sup-
 tis sicut est sex a infra centū milia
 non sunt nisi quicqz tales numeri
 a qz tanta est malorum copia. nō
 est deo cura de eis vt numerent.
Iusti autem possidentur. sicut io-
 calia perfecta a preciosa **ysaie. 13.**
Preciosior erit vir auro a homo
 mūdo obriso **Et** bñ dicitur **Quia**
 sicut ordmabat in lege mulieres
 a paruuli non numerabant s̄ so-
 li viri ita apud deum effeminati
 ad opera vitilia seu virtuosā. nec
 irrationabiliter viuentes precio-
 si iudicantur s̄ tantū viri virtuo-
 si qui pro cristo persecuciones a in-
 iurias seu ignominias pertulerūt
 De quibus **Sapiētie. 7.** scribitur
Tunc stabunt iusti in magna cō-
 stantia aduersus eos qui se angu-
 stiauerunt **Et** sicut infra dicit tūc
 dicent reprobi **Nos** insensati vitā
 illorum estimabamus insaniam
 a finem illorum sine honore **Quo-**
modo igitur cōputati sunt inter fi-
 lios dei a inter sanctos fors illorū
 ē. **Possunt** ergo sancti a electi di-
 cere **Scimus** quoniam apud te fu-
 mus cōputati sicut ex arte algo-
 ristica satis patet **Septem** sunt cō-
 putacōis spēs que i cōibus versibz
 cōtinent **Abdē** subtrahē duplat
 dimidiat **Sextaqz** diuidere quita
 vero multiplicare **Radice** trahē
 pars septima dicit esse **Deus** autē
 in effectibz graciosus q̄s circa nos
 electos suos facit oēs istas cōputaci-
 nis spēs exercet **Addit** subtrahit
 duplat a dimidiat. multiplicat.
 diuidit a radices extrahit **Addit**
 ei nob̄ peccatibz tps p̄nuē vt cōtra-
 mur **Exēplū** d̄ **lege** **ezechia. 2. h. 2.**

Colla

a

b

Cui dixit dominus Ad dam diebus
 tuus. 14. annos Subtraxit quinq; ma-
 los a ipeditores quietis nre vt pfi-
 ciamus: q; puerb. 26. dicitur Sub-
 tracto fufurone iurgia quiescunt
 Et io consulit per aplm. 1. ad Thes-
 salo. 3. Subtrahite vos ab oi fra-
 tre ambulante iordmate. Duplat
 nobis spiritualia in pnti vt suffici-
 at qn dat nobis vtutes tam natu-
 rales q; gntas Proverbior. 31. Pēs
domestici ei? restitū dupliabus Et
 i futuro duplat nobis gloriam qn
 dabit nobis duplicē stolam id ē
 qn tam in corpe q; i aia glorificati
 erimus Isaye. 61. In terra sua du-
plicia possidebūt dimidiat penas
 quas iuste meremur: q; longe ci-
 tra cōdignū pmit: si tamē alia pēa
 posset estimari pēo mōli cōdigna
 i. Machabeor. 10. Dimidiam ptem
 fructus ligni quod ē pōcōnis mee
 relinquo vobis ac. Multiplicat in
 nobis dona sua a beneficia orōnes
 nras exaudiēdo In ps In quacu-
q; die iuocauero te velocit exaudi
me: multiplicabis i aia mea virtu-
tem. Diuidit quādo grās gratis da-
tas diuersis psonis cōicat diuisio-
de vt omnes fideles i ecclia seiuicez
valeant supportare. in? sētentiā A-
postoli primē ad Corintheos duo-
decimo. Diuisiōes gratiarum sunt.
 Item autem spūs diuidens singul
 prout vult Sed radices exhit qn
 puerfās cogitacōes a quib? omni-
 a mala olunt iudicialit denudabit.
Proverbiorum vicesimo quinto.
Cogitacōnes impiorum eradica-
buntur. Sunt ergo iusti multipli-
citer oputati Notandū est aut q
 aliter oputat senescit? ai pposito

Aliter v furarius de superfluo Alie
 yconomus v purator domus cuz
 famulo. Prim? oputat ad calūni-
 andū Secūsus ad iuste lucrādū.
 Terci? ad iuste emunerādū. Isto
 mō aliter oputant nobiscuz demo-
 nes Aliter vami arrogantes hoies
 a alie deus a angeli boni nos expec-
 tantes. Demones oputat ad calū-
 niandū tantūmō Vn sicut fals? au-
 dito? oputi qui calūniari pponit p-
 positū vel balinū illas expēsas dili-
 gētissime oputat in quib? vidit ē-
 um apli? neglexisse: ita dyabolus
 cōputat nobiscuz de pccis nostris.
 Portat ei semp talliā prepatāz cō-
 tra nos Cui plus letat in sentibz pe-
 catoz q; in floribus meitoz. De q-
 bus dicit Job. 30. Inter huiuscō-
di letabantur a esse sub sentibus
delicias computabant. Secūdo ali-
 ter cōputant homines arrogan-
 tes. Illi enim cōputant mō vfu-
 rarij: solus v furarius vendit tēp?
 quia pro solo lapsu temporis pl?
 percipit q; debet Et istum moduz
 computandi habent aliquē perso-
 ne que cum sue inuentutis tempo-
 ra transierint ociose sine quocum-
 q; merito virtuoso ex solo lapsu
 temporis a nature defectu. Hono-
 rem vendicant senectutis: similes
 antiquis ymaginibus in quibus
 scdm opinionem vetularum nich-
 il est nummis donec fuerint sexagi-
 ta annorum Et certe istud lucrum
 est illicitum quia non cōrespondet
 merito vel virtuti: sed lapsu tem-
 poris a senectūti. Ecce quid dicit
 scriptura Sapientie quarto. Senec-
tus enim venerabilis est non diu-
ina nec ānoz nūero opūta. Cam

fuit sēfus hoīs .a. etas senectutis
 vita immaculata . Et ideo vos q̄cumq̄
 q̄ iuuenes qui in senectute v̄tutis
 honores p̄mittis vendicare: imita
 mim̄ i iuuentute nō ociofis: s̄ stu
 diosis insistere laboribz a meritis
 dū vires hētis in corpe .a. recens in
 gemū possidetis i mente **Iux̄ cōsili
 um** **Qui diij de arte amādi li. 3. Dū**
vires āniqz sinūt tolerare labores.
Nam veniet tacito curua senecta
pede. nō que p̄terijt itez v̄bitur
vnda . nec q̄ p̄terijt hora redire
potest. Utendū est etate cito pede
de labitur etas. nec bona tā sequi
tur q̄ bona p̄ma fuit. Quia nisi v̄
tuose vixeritis iuuenes: non pote
stis iuste vendicāe v̄tutis hōres.
Sap. 3. Si quidem longe vite erūt
i nichilū op̄tabunt a sine hōno
re erit nouissima senect̄ eorū. Et
quāuis homo honores ābire non
debeat debet tñ se honoribz dignifi
care sicut d̄t **Aristo. 2. ethico. a ali**
as extitit declaratū. Ter cō copu
tant nobiscuz d̄s a āgeli eius b̄ā
a etiā aīe nos exspectātes mō quo
p̄conomi? op̄tat cū famulo suo
de labore ad remuneranduz sicut
op̄tauit ille p̄curator qui sero re
dijt singul̄ op̄arijs reddē singu
los denarios **Math. 20. Sic etiā de**
us cōputat mō dies quibz merito
rie laboramus a actūs etiam me
ritorum. Et nō solum deus immo
tota celestis iherusalem mater no
stra vt merito dicat quilibet nō
strum illud **Tobie. 10. Ego noui**
q̄ p̄r meus a mē mea dies compu
tāt **Ad iuste viz remunerādū vni**
cuiqz p̄ merito vitam sempiternā
Lcō centesima septuagesima

Non em̄ in eorū indurie
 nos hōmi male artis exco
 gitatio nec vmbre pictuē
 labor sine fructu effigies sculpta
 per varios colores cuius as pedus
 insensato dat cōcupiscentiā a dili
 git ymagini mortue effigiem sine
 anima. **Malorum enim amatores**
digni sunt morte qui spem hābēt
in talibus a qui faciunt illos a q̄
diligūt a qui colunt. Cū sit mē
tio spūssandi in isto capitulo sic i
duobus p̄cedentibus ydolatri
am penitus extirpare a cultū vni
dei hōibus publicare: procedit cō
tra ydolatriam ostendēs ydolatra
rum fatuitatez fm quatuor causas
ip̄sius ydoli. videlicet. materialē
formalem. efficientē. a finalem
Forma namqz ydoli vana est a in
utilis atqz deceptoria pretendens
aliquid nummis vbi nichil vite
est **Materia est corruptibilis de q̄**
cumqz accipiatur siue sit aurum a
argentum siue sit lapis vel lignū
Efficiens est derisibil̄ q̄ homo mi
set a peccatis inuolutus presumit
sibi facere deuz **Finalis causa siue**
finis est impossibilis: q̄ illud qd
in se nec v̄uit nec intelligit alijs
nullo modo consilium potest p̄
stare **Diuiditur ergo pars sequēs**
vsqz ad finem principaliter in q̄
tuor. nam p̄mo ostendit ydolorū
inutilitatem ex parte forme. secun
do ex parte materie a efficientis
simul. tercio ex parte efficientis
per se. quarto ex parte finis a effi
cientis coniunctim. secunda pars
ibi **Sed a figuris. tercia ibi. sed a**
est cura. q̄rta ibi. quia: oia ydola
na cōnū. **Circa p̄mū duo facit**

q̄ primò oñt quò ydolatre per spe-
 cie ydoli decipiunt. Secūdo quò iu-
 stre p̄ hoc puniunt. ibi Malorū a-
 matores. Primo ḡ deridēdo formā
 sine pulchritudine ydoli loquit̄ i p-
 sona colētū verū deū in p̄sona u-
 troz qui tūc cōhuerūt verū deū & de-
 sic. Nō em̄ in errore; idur̄it nos hōi-
 nū. Male artis excogitāō male ar-
 tis fabricādi ydola q̄ dicit̄ ars hōi-
 nū q̄ ab hōibus nō a deo est adin-
 uēta. Illa inq̄ excogitatio ars ex-
 cogitata nō inducit nos i errorem
 ydolatrādi vel deserendi verū cultū
 dei nec etiā vmbra picture & speci-
 es ydolorū cito transire sicut vmb-
 ra. Vmbra dico que est labor sic
 fructū & forma iustū labore fabricata
 Effigies sculpta per varios colores
 cuius aspectū & forma aspecta dat
 insensato cupiditātē & amorē reue-
 rentie & dilcōnis ydolo tribuende.
 Et talis insensatus diligit mortuū &
 nō viventis imaginis effigiē sine
 aia: sicut fecit pigmaleon. De quo
 ioh̄. metha. narrat Ouidius. Conse-
 quent̄ ibi Malorū ei amatores. Sū-
 iūgit qua pena digni sūt & distig-
 uit quatuor p̄sonas quaz tres per-
 tinent ad ydolorū cultores: q̄c̄ta p-
 tinet ad fr̄ores ydolorū. Ad cultō-
 res p̄nēt sp̄antes; diligētēs & co-
 lentes; ad factores qui ea operant̄.
 Omnes isti digni sunt morte viz in-
 ferni. In p̄s Sicut oues i inferno po-
 siti sūt: mors depascet eos. Et hoc est
 quod dicit̄ littera Malorū ei ama-
 tores digni sūt morte ac. Cū illud
 quod dicitur in presenti littera La-
 bor sine fructu norandum est q̄ lo-
 cus vite presētis est mediū inter ce-
 lum & infernum. Medium aut̄ sapē

cōsuevit naturā extremōz modū i
 celo ē sūma quies & nullus labor. A-
 p̄c̄. 12. A modo iam dicit̄ spiritus ve-
 requiescāt a laboribus suis. In infer-
 no est sūmus labor & nulla quies.
 Iuxta illud p̄s Laborabit i eternū
 & viuet adhuc in fine. Ergo iue-
 niens est q̄ i loco medio & in mū-
 do sit quedā cōmixtio laboris & qui-
 etis: tamen plus participare debz
 de labore quia vicinior est inferno
 q̄ celum. Vñ signāter dicitur Job
 4. Homo ad laborandum nascitur
 Et ideo necessaria est nobis caute-
 la aliqua qua fiet tolerābilis labor
 iste. Labor aut̄ iste potest fieri tole-
 rabilis tripliciter & etiā facit. Pri-
 mo per occupationum variatōem
 Secūdo per collaborātium cōfidētū-
 onem. Tercio p̄ magne mercedis
 expectatōem. Primo ergo quod
 faciliat labores bonorum virorum
 est occupationum variatio vt hō
 mō studeat: mō scribat: mō orat:
 mō laboret. Iuxta illud metricum.
 Nūc lege: nūc ora: nūc cū feruore
 labora. Sic erit hora breuis & labor
 ip̄e leuis. Et hoc ē q̄ docet Auḡ. li.
 2. de sancta virginitate diuersis in-
 quit̄ semibus pectoris tui tedia
 tolles. Sere nūc alimonijs medio-
 eribus: nunc ieiunijs partioribus
 ledione: opere: prece: vt mutacōes
 laboris inducie sūt quietis. Secū-
 do faciliat laborem nostrum colla-
 borantium consideratiō. Sicut em̄
 cōsideramus dominum dicentem
 per psalmistam. Pauper sum ego
 & in laboribus a iuuentute mea: &
 Apostolus dicit̄ p̄ma ad Corinthe-
 os quarto. Vsq̄ in hanc horam e-
 surimus & sitimus & nudi sumus

A

330

a colaphis cedimur. a instabiles
 fumus a laboram⁹ manib⁹ n⁹is :
Non solum viri imo etiam mulieres
Ad philip. 2. Adiuua illas q⁹ me-
 cum laborauerunt. Si ergo talium col-
 laborantium diligentiam considerauerim⁹
 facile erit nobis laborare in operibus
 meritorum. **Vn⁹ Greg. 4. li. mora.** Si
 desideramus in labore persistere collabo-
 rantem videamus: quod subleuatio labo-
 ris. est visio laborantis. **Jacobi. 4.**
Exemplum accipite fratres laboris
 a patre per prophetas qui locuti sunt in no-
 mine domini. **Vn⁹ sub die ibidem Greg.**
Sicut cum in itinere comes iungitur.
 via quidem non strahitur sed tamen de
 societate comitis itineris alleuiatur.
Tertio labore sanctorum facilitat in
 partem magne mercedis expectatio.
Hinc athletis proponit brauium in fi-
 ne stadium: rusticus recollit in hye-
 me futuros fructus autumnum a opa-
 rius quantitate sui stipendii contem-
 plat. De hac mercede nostra futura a
 labore partem dicit **Hero.** in quadam
 epistola. **Nullus** labor durus. nullum
 tempus longum videri debet quo gloria
 eternitatis acquiritur. **Sapie. 4.** Ho-
 norum laborum gloriosus est fructus. **Et sa-
 pie. 10.** Reddidit iustis mercedem
 laborum suorum. **Est** enim notandum
 quod distinguere possumus de multi-
 plici labore hominum in presenti. **Est**
 enim labor delinquentium atque pecca-
 torum. est labor penitentium atque con-
 tritorum: est labor studentium atque scola-
 sticorum a labor prescientium atque prela-
 torum. **Primus** ergo labor est delin-
 quentium atque peccatorum. via enim
 peccatorum est magis laboriosa quam
 via sanctorum. **Sanctus** quoniam plu-
 ribus habet seruire tanto maiorem

labore habet modo peccator vult
 seruire dyabolo. mundo a carni sue
 a ideo necesse habet multipliciter
 laborare. **Iheremie. 9.** Docuerunt ling-
 uam suam loqui mendacium: ut in-
 que agerent laborauerunt. **Et** mul-
 to sollicitius laborant homines circa
 mundana transitoria quam circa et-
 na: a magis circa voluptates quam cir-
 ca virtutes. **Vnde** leo papa in ser-
 mone quodam de ieiunio septimi
 mensis. **Libentius** sustinetur labor
 pro desiderio voluptatis quam pro amo-
 re virtutis. **Et Greg. super Ezech.**
Quibusdam prauis mentibus il-
 laboriosus est quam si eis precipiatur
 quod in mundi huius actibus non la-
 borent. **De** hominum varie a vane la-
 borantibus loquitur. **Ansel. de si-
 militudinibus.** Molentium id est
 in hac vita laborantium. tria sunt genera
Primo autem sunt velut tres homines a ma-
 ne usque ad vesperam molentes. **Do-
 rus** itaque primus quicquid molit in
 saccum suscipit a abscondit. **Al-
 ter** vero partem capit a partem ex ne-
 gligentia in flumen cadere facit a
 partem aliam a vento rapi permit-
 tit. **Tertius** vero quicquid molit
 fluminis impetus secum tollit vel
 ventus dissoluit. **Veniente** autem
 vespera quando a labore cessatur a
 fructus laboris inquiritur. quid
 putas singulos habituros. **Pri-
 mus** quidem farinam suam totam
 seruauit. totum laborem suam re-
 cognouit tene. **Secundus** vero qui
 partem collegit. inde letatus est
 quod habuit: inde mestus quod ven-
 to vel flumine amisit. **Tertius** au-
 tem qui totum amisit. eo tristior fi-
 git. **Moraliter** loquendo. **Flumen**

pro seculi decursu accipitur. **V**ento vero gloria designatur inanis. **M**olendinum quod tota die molit. **p**rensens labor est qui a mane usque ad vesperam nunquam finitur. **M**ane nobisum erat quando nati sumus. **v**espera autem erit quando per mortis debitum hinc transibimus. **T**empus itaque presens dies est quo laborare debemus ut ad vesperam veniamus. **E**t sicut mola circumducta ad eundem locum semper reuertitur: sic labor iste singulis annis more solito reuertatur. **M**odo namque aratur: seminatur: metitur: panificatur: comeditur: iterum ad idem reuertitur. **I**n vesperis autem cum dicitur voca operarios et reddere illis mercedem: letabuntur iusti tota sua seruata farina et vita sua. **A**lij vero qui non totam eam seruauerunt in hoc mestri erunt: leti enim quod ex parte laboris sui deum cognouerunt. **V**erum alij omne tempus suum in vanitate ponunt: et quod faciunt non ab humana laude abscondunt: quasi omne studium vite sue in decursum fluminis proiciunt: farinamque suam vento committunt. **V**ni autem in fine pane vite carebunt et ne. **V**e illis. **H**ec Anselmus. **I**sti facite laborantes dicere potuerunt illis. **L**uce. 7. **P**er totam noctem laborantes nichil cepimus. **N**ichil et peccatum: **S**ed illud. **J**ob. 1. **S**ine ipso factum est nichil. **S**ecundus labor in proposito est penitentium et contritorum. **N**arrat sextus Julius strategem. **e**st quod **S**irus rex persarum volens animos popularium concitare ad bellum contra medos: tali usus est cautela duxit populum ad quamdam siluam ubi tota die laboribus mari

mis occupauit circa ligna succidenda. **I**n castino iussit epulas lautas et sumas preparare et exercitum cum gaudio et tripudio conuiuari: et circuiens per turmas interrogauit quis illorum dierum plus placeret eis. **R**esponderunt quod dies secundus plus placeret eis quam primus. **Q**uibus ille subiungit. **S**icut per laborem hesternum peruenistis ad hodiernum conuiuium: sic felices beati que esse non potestis nisi prius medos viceritis. **S**ic etiam morali ter si peccatorum nostrorum remissionem: si vitam et cenam eternam ingredi volumus necesse habemus prius laborem penitentiae et humilitatis subire. **V**ni patet sic patet. **V**ide humilitatem meam et laborem meum et dimitte uniuersa delicta mea. **E**t cuiusmodi fuerit labor: suus manifestat alibi dicens. **L**aborem meum in gemitu meo lauabo per singulas noctes. **T**ertius labor in proposito est studentium et scolasticorum. **D**e quo loquitur sic **S**eneca. **N**on est inquit viri timere laborem. **G**enerosos animos labor nutrit. **O**bia inquit nemini nascitur: quae eam volunt habere: et quod laboraret. **A**ristoteles non suscepit perhibere a gemis: sed effecit. **D**icit **I**heronimus. **C**um in studiis scripturarum et circa hebreum discendum usque ad fatigacionem laboraret: semetipsum per illud dicitur eos confortare solebat. **L**abor improbus omnia vincit. **I**ste labor est in studento: loquendo et scribendo ut posteris possit prodesse. **E**ccl. 29. **V**idete quomodo non solum in laborauit sed omnibus exercitiis veritate. **E**t etiam in oratione. **E**xemplo Salomonis dicens. **D**omi mihi domine sedium tuarum assueticem sapientiam ut mecum sit et mecum laboret

331

E

¶ Quartus labor est presidentium
 et aliorum prelatorum quorum est labo-
 raturae in doctrina et exemplo bene vi-
 te. Juxta illud. 1. ad thimo. 4. Qui
 bene presunt presbiteri duplici ho-
 nore digni habeantur maxime qui la-
 borant in verbo et doctrina.

Lectio. 111.

Sed et si figulus molles ter-
 ram prementis laboriose fin-
 git ad usus nostros unum
 quodque vas et de eodem luto fingit quod
 munda sunt in usum vasa et simi-
 liter. que hijs sunt contraria. No-
 tum autem vasorum quis sit usus.
 index est figulus. Et cum labore va-
 no deum fingit de eodem luto. ille
 qui paulo ante de terra factus fue-
 rat. et post pusillum ducit se unde
 acceptus est. repetitus aie debitum
 quam habebat. **¶** Postquam repro-
 bata est ydolatrie fatuitas et mali-
 tia ex parte speciei siue artificialis
 pulchritudinis ydolorum. Sic contra
 eos reprobatur de causa efficiente ex
 materiali eorumdem coniunctim. Et quod
 uis quecumque materia inepta sit
 et inconueniens ad essendum per dei
 et omnis artifex impotens et insuf-
 ficiens ad producendum deum in
 mente tamen et euidenter ydolatriam fa-
 tuitas ostendit in hoc quod credunt
 unum figulum qui est deiectus arti-
 fex de vilissimo elemento quod est
 terra posse formare deum. presertim
 cum vident figulum de eodem luto
 formare vasa honesta et inhonesta
 quantum ad usum secundum iudicium suum
 et de eodem luto fabricare unum
 ydolum. Igitur quantum ad materi-
 am nulla nobilitas maior est in ydo-
 lo. quam sit in olla vilissima facta de lu-

to. Et haec ratio ponitur in prima p-
 te lectionis plane et summe prin-
 cipaliter a parte materie. Secunda
 est talis. Colentes ydolum in mate-
 ria lutea siue terrestri sciunt ipsum
 figulum factum de terra et post mo-
 dicum redigendum in terram. Et
 ergo cum non possit dare terre de qua
 factus est vitam immortalem vel di-
 uinam: multo minus potest dare
 vitam terre circa quam operatur
 arte sua. Et hoc est quod dicit. **Et**
cum labore vano deum fingit de
eodem luto. supple de quo prius
 facta vasa honesta et inhonesta quan-
 tum ad usum illorum ille qui pau-
 lo ante de terra factus fuerat. **Ec-**
ci. 11. Deus de terra creauit homi-
 nem. Et post pusillum ducit se. du-
 citur merito peccatorum suorum.
 unde acceptus est. et de terra in ter-
 ram reuertetur. Vel educit se secundum
 alios libros ille etiam non solum
 sic ducitur in terram sed repetitus
 est debitum anime quam habebat.
Hec littera dupliciter exponitur.
Primo modo anime debitum dicitur
mors ipsa quam patitur homo de-
bet post peccatum primi parentis
Gen. 2. In quacumque die comedis
 ex eo morte morieris. et necessitati
 mortis eris addictus: tu et tota po-
 steritas tua. Alio modo est constructio
 in ista repetitio anime debitum anime. de-
 bitum quod est ipsa anima. **Luc. 12.** Stulte
 hac nocte animam tuam repetet a te. Et
 est grammatica si visitata modo ut hoc pri-
 cipium passivae significationis regat hunc
 accipit debitum quod dicunt quod hoc id
 est quia suum actiuum regit dupli-
 cem accusatiuum sicut hoc verbum
 dicitur unum bene de repetitus debitum

sicut dicitur iste est doctor grama-
 ticam. Circa illam clausulam **Repe-**
 titus anime debiti. Notandum quod
 homo bene considerans statum su-
 um diversimode est debitor multo-
 rum. Est enim debitor superioris: infe-
 rioris et equalis. **Rō. 13.** Reddite om-
 nibus debita deus est superior. Ca-
 ro inferior. Proximus equalis. Deo
 enim debitores sumus sicut dicit quod-
 dam doctor. ratione delicti: ratione
 beneficii et ratione depositi. Primo
 quidem ratione delicti. Omnes enim
 contra eum deliquimus. Et ideo ei
 pro offensa emendam debemus. Ex
 exemplum huius. **1. Reg. 6.** habemus
 de philistinis qui archas domini de-
 tinuerunt iniuste et ideo diversimode
 de afflicti fuerunt. Vnde dictum fuit
 eis. **Que detis reddite pro peccato.**
 et tunc curabimini. Istud debiti
 est penitentia quod multi male sol-
 uunt et quidam nunquam. Male sol-
 uunt qui suam penitentiam in senectute
 differunt. Nunquam solvunt qui sine pe-
 nitentia et caritate decedunt. Et ra-
 tione huius debiti quod est pena
 pro peccatis etiam ipsa peccata de-
 bita nuncupantur. **Matth. 6.** Dimit-
 te nobis debita nostra sicut et nos
 dimittimus debitoribus nostris.
 Secundo sumus deo debitores ra-
 tione beneficii. Recepimus enim a
 deo bona gratie: nature et fortune. pro
 quibus omnibus merito ei servire de-
 bemus. **Luce. 11.** Cum omnia bene feceritis
 que precepta sunt vobis dicite quia om-
 nino servi inutiles facti sumus: quod
 debuius facere fecimus. Tercio
 sumus deo debitores ratione depofi-
 ti. Nec ei omnia bona que videtur nobis
 esse collata: deposita sunt magis quam

data. Vnde reddidit sumus de omnibus
 ratione. **Luce. 16.** Mittite eum in carce-
 rem donec reddat vniuersum debitum.
 Quanto principaliter debitor sumus
 carni: non ut scilicet eam viuamus: sed ut
 eam spiritu subiciamus. **Rō. 8.** Debitores
 sumus non carni ut scilicet eam viuamus.
 Si ei secundum carnem vixeritis moriemini.
 Si autem spiritus facta carnis mortifi-
 ficaueritis viuetis. Carni igitur tria
 debemus: videlicet sustentatione: castigatio-
 ne et exercitatione. Sustentari ei debet
 ne deficiat. Deliciae non debent ne insole-
 scat. Vnde Gregorius omelia. 4. secun-
 de partis super **Ezech.** In hoc mundo
 cum nostris temptationibus nasci-
 mur et caro nobis aquam adiutrix est in bo-
 no opere. Aliquam seductrix in malo. Si
 ei ei propter quod debuius tribuimus hos-
 te nutrimus et si necessitati eius que debet
 non reddimus: ciue ne carum. Satianda ita-
 que est caro: sed ad hoc ut in bono opere
 nobis sufficiat. Nam quisque ei tantum
 tribuit ut superbiat: satiat penitentiam
 ignoat. Nec ille. De eodem sen. epl. a.
 22. Fateor inquit nobis nostri
 corporis caritatem: fateor nos huius
 gerere cautelam. Non nego indul-
 gendum illi: seruendum nego. sic
 gerere nos debemus non tamquam pro-
 ter corpus viuere debeamus: sed
 tamquam non possimus sine corpore
 viuere. Et infra dicit notabile ver-
 bum. Honestum inquit ei vile est
 cui corpus nimis carum est. Caro
 ergo sustentari debet non imping-
 uari ne contra spiritum fiat hostis.
 Iuxta illud metricum. Si bene su-
 pasta dicit caro non ero casta. I-
 tem Alius dicit sic. Omni caro
 caro rationi consona raro. Dum
 tibi multa paruo fercula litus aro.

Secundo debemus carni castigatione p abstinētiā: vigilias a afflictiones rationabiles. **ad Cor. 9.** Castigo corpus meū a in seruitutem redigo: ne forte cū alijs predicauerim ipse reprobus efficiat. Est enī caro sicut e qu? lasciu? ppē nimia prebēdā qui dñm suū proijcit in lutū. **Vñ Gregorius** super illud **Job** Versa est in luctum cathā mea et sic. Si corda in cathāra min? tenditur nō sonat: si amplius: raucū sonū dat. quia nimis tāto quisq; sibi met modē amīe detet pēsse vt ad culpā caro nō superbiat a tamen nō ad effectum iustitū in ope s̄sistat. **T**ercio debemus carni exercitatione: nō oīū vel vacationē. De isto loquit **Seneca** ep̄la. 8. fm libros omnes. Nullus michi p oīū erit dies: p̄tem nodiū studijs v̄dico nō vāco sompno sed succumbo a oculos vigilia fatigatos cadentesq; in ope detineo. **Et Hieronimus** in quadā ep̄la. Semp aliquid operis facto: vt te dyabolus inuēiat occupatū. Nō enī facile capitur a dyabolo qui bono vacat exercicio. **T**ercio principaliter debitor sum? primo: cui debemus dilectionē: instructionem a supportationem. **Dilectionē** debemus oīb? **Iuxta illud Rō. 13** Nemini quicq; debeatis nisi vt inuicē diligatis. **Et p̄ma Joh. 1.** Si deus dilexit nos a nos debemus alterutrū diligē. **Vñ dicit Tullius** de amicitia q; fr̄cū ingenij a v̄tutis omnisq; prestantie tunc maxime carpit cū in primū quēq; cōfertur. **Item Gregorius** in quadā omelia dicit sic. **Habēs**

intellectū curet omnino ne taceat. **Habēs** rerum affluentiam: a misericordia nō torpescat. **Habēs** artē q̄ regit v̄sum illius cum proprio p̄tatur. **Habēs** locum loq̄ndi a pud diuitē: p̄ pauperibus iercebat: talenti reputabitur cui libet etiam minimū quod accepit. **De ista dilectione dicit Petrus Rauēn.** in quadā ep̄la. **Cum** humane cōditionis status multiplici motu varietur nichil in temporibus inuenio p̄ter vnum quod vite celestis ymaginem representat: sola dilectio est quā nō alterat casualis euentus: quā se p̄atio corporalis nō diuidit: quā temporis longitudo nō abolet: que defectū nō succumbit: sola dilectio est p̄r quā aicos absentes videmus: alloquimur: aplexamur: que sic quadā angelica agilitate a ymaginario cōmēatu transuolat a recurrit vt nichil de dampno corporee molis aut distantie localis iniuria cōqueramur. **S**ecundo debemus primo instructionē **Rō. 1.** **Grecis** ac barbaris sapientib? a insipientib? debitor sum. **T**ercio debemus primo supportationē. cuius exemplū d̄ cuius habemus. **Qui fm Ambrosiū a p̄sidoz 12. Ethimolo. c. 1.** **Cū** flumina vel maria transnātant capita cernib? precedentū superponūt: sibi q; inuicē famulantes nullius p̄deris labore sentiūt. **Cōsimili** mō in oī congregacōne a statu qui p̄uectiores fuerint a fortiores infirmoz defectus a imbecillitates sustinere debēt **ad Romanos. 14.** **De** debemus nos firmiores imbecillitates infirmoz sustinere. **Lāo. 12.**

Secle cura

Sed est cura illi non quia laboraturus est: nec quoniam brevis est vita illi? **S**ed certat cum aurificibus et argentariis sed et erarios imitatur et gloria perferit: quoniam res superuacuas fugit. **C**imicus est enim cor eius et terra superuacua spes illius et luto vilior vita illius: quoniam ignorat illum qui finxit se et qui inspirauit illi animam et amat ea que operatus est et non eum que insufflauit ei spiritum vitalem. **P**ostquam reprobata est vanitas ydola fabricatum ex parte cause materialis et formalis. **I**n ista parte reprobat vanitatem eorumdem ex parte cause efficientis et hoc in materia vili sicut de luto. **N**am quanto materia ydoli est vilior: tanto magis sunt derisibiles ydola fabricantes de illa et etiam talia ydola adorantes. **V**nde spiritus sanctus deridet hic specialiter figulos ydola gentium fabricantes de materia fictili. **E**t circa hoc duo facit. **P**rimo eos absolute vituperat. **S**ecundo eos fabricantes ydola alijs comparat. **H**ic enim scit se super omnes. **C**irca primum duo facit. **P**rimo tales opifices arguit de negligentia bene considerationis: quantum ad laborem proprium et corporalem: fragilitatem. **S**ecundo eos redarguit de vehementia false opinionis circa vite humane bonitatem. **S**ecunda pars ibi. **S**ed estimauerunt. **C**irca primum quatuor facit. **N**am primo arguit tales de negligentia. **S**ecundo de vana gloria. **T**ertio de spe superuacua. et quarto de ignorantia nimis fatua. **N**egligentes vero sunt in eo quod non curant de laboris sui quantitate: nec de vite breuitate. et quantum ad hoc dicit sic.

Sed est illi cura: non quia laboraturus est: sed nec quoniam brevis est vita illius. **I**sta negligentiam patiuntur omnes cupidi qui continue circa diuitias et honores laborant et vite sue breuitatem non considerant. **S**ed certant in aurificibus et qui in auro operantur et argentariis et qui operantur in argento. **E**cce vana gloria figuli qui certat cum nobilibus artificibus et operet ita subtiliter in luto sicut alius in metallo. **S**ed erarios et illos qui operant in ere et in quocumque alio metallo imitatur et gloria perferit. **I**mutilem se iactat quoniam gloria perferendo opus suum operibus artificum aliorum. **E**t ideo se inutilem perferit: quoniam res superuacuas finxit id est inutilem. **R**eprobata eorum negligentia et vana gloria hic reprobat. **T**ercio eorum spes superuacua in ydolorum cultura. que quidem cultura reprobanda est ut mala ex cogitatione: affectione et tota consuetudine. **Q**uatum ad cogitationem dicit sic. **C**imicus enim est cor eius. hoc est cogitatio cordis illius que aduertit vile ydolum est cimicus et circa cinerem sicut circa obiectum suum. **A**ctus enim specificant et denominant ab obiectis sicut cogitatio cupidi est aurum. **E**t era superuacua spes illius quantum ad affectionem. **E**t luto vilior vita illius et consuetudo adorantis ydolum: vilior est ipso luto quod adorat et cui se subdit. **M**oraliter in cinere que vento agitat designat superbia vite. **I**n era cupiditatis oculorum. **I**n luto cupiditatis carnis. **R**e reprobat eos de ignorantia propter quam inciderunt in tot errores. **V**nde subdit. **Q**uoniam ignorauit eum

qui se fingit scilicet deum De quo
 in Psalmo. Qui fingit singillatim
 corda eorum Et qui illi inspirauit
 animam Genes. secū. Inspiraui
 in faciem eius spiraculum vite. et
 amat que operatus est scilicet fi-
 gulus amat ydola sua et non eum
 qui insufflauit ei spiritum vitalem
 id est deum quia illi ignorat nichil
 autem ignotum est amatum. breuis est
 vita illius. Circa illam clausulam No-
 tandum est quod in eis oia que considerare de-
 bentur ad virtuose viuendum maxime
 nobis conferunt ponderare diligenter
 vite presentis mutabiles qualitates
 et conditiones. Vnde Augustinus libro suo de
 oratione dicit sic Cogitemus quod bre-
 uis sit vita nostra quod lubrica sit vita
 nostra quod incerta mors nostra Cogitemus
 quod lugentes hanc vitam iterantur
 cum labore viuunt et cum gemitu exi-
 turi sumus. Cogitemus cum quatuor an-
 nitudinibus mixta sit. si quid dulce
 est. si quid iocundum in huius vite via
 occurfu suo nobis alludit fallax quod
 suspectum quod instabile. quod transitorium
 si quid amor mundi paratur. quod
 quid species et pulchritudo temporis pro-
 mittit. Et postea enumerat multas
 huius vite miseras quomodo cum peccatis
 intrantur et peccata peccatis accumulantur
 et tandem subdit Quis ei oia mala
 huius vite enumerare poterit Vt enim
 premitramus ea mala que omnes com-
 munitur opprimunt quantum putamus
 singulorum secreta pericula quorum que
 eis sibi consciis sunt Si quis enim cogi-
 tate voluerit et inuenit mala que
 fecerit que sustinuerit ponatque ante
 oculos tempora preterita dies vite sue.
 consideret diligenter. que et quot
 pericula et quatos labores inanis

peruenit quicquid ad huius vite labores
 frustra defudauerit. quociens in la-
 boriosis conantibus fallaces exitus
 inueniunt profecto sciet. quid de hac
 vita iudicet. Vnde Salomon. Qui
 addit scientiam addit et dolorem. Qui
 tanto ei homo seipsum plus intelligit
 tanto plus suspirat et ingemiscit
 hec Augustinus. Vnde et ista vita dura-
 tionis breuitate. afflictionis acerbi-
 tate et finitudois ambiguitate. Ha-
 bet ei primo duracionis breuitatem.
 Iuxta illud Job 14. Homo natus
 de muliere breui viuens tempore et.
 et infra Breues dies hominis sunt
 Et quis hoc sit de omni homine. mag-
 tamen ista breuitas apparet in mag-
 nis personis sicut sunt pontifices
 atque reges. horum ei anni crebrius
 computantur cum dicitur Anno
 regis talis est. Pontificatus nostri
 anno tali est. Vnde ecclesiasticus 10. Ois po-
 tetatus breuis vita. et forte ad li-
 teram malum regimen corporis et
 excessus debeciarum in cibis et poti-
 bus et voluptatibus huius vite agit
 fortasse ad vite eorum breuitatem
 Quia ecclesiasticus 31. dicitur In multis es-
 cis erit infirmitas. et cito post. pro-
 pter crapulam multi obierunt. Dis-
 putat Macrobius 2. Saturnalium
 Vtrum difficilius digestiois sit
 cibus simplex et uniformis. Et res-
 pondet ad istam questionem Dy-
 sarius philosophus asserens quod
 cibus multiplex est difficilius
 digestiois. Quod probat quin-
 que rationibus quarum tria sunt ex-
 empla pro rudibus Primo enim
 videmus quod pecudes que simpli-
 ti alimento vescuntur sanissime sunt
 et siquidem inter pecudes aliquae

infirmatur ille potissime infirmatur
 quod hominum voluptas per varietates ci-
 borum mittitur saginatur. // Secunda ra-
 tio est quod cibus simplex facilius digeritur
 In cuius signum omnis medicus
 simplici cibo reficit infirmum tamquam
 natura debilis facilius simplicem ci-
 bum in sui naturam convertat. // Ter-
 tia ratio est quod sicut cibus nocet va-
 rietas vinorum quod idem vinum in equali
 sumptu quantitate ita varietas cibo-
 rum in aliqua quantitate plus resistit
 nature quam unus cibus in simili quan-
 titate. // Quarta ratio est quod si sim-
 plici cibum sumit si postea infirme-
 tur facilius sine infirmitatis causam
 prosequens potest sibi
 facilius cauere vel a tali cibo totaliter
 abstinendo vel minuendo quantita-
 tem cibi quam si multis et variis uteretur
 quod tunc nesciret cui de multis posse
 imputare Ergo simplex dieta salu-
 brior est censenda quam multiplex. ¶
 Quinta ratio est talis diuersorum
 ciborum in stomacho receptorum di-
 uersa est natura et ideo agente natu-
 ra uniformiter ex parte sui quidam
 cibus citius digeritur aliis adhuc
 manentibus crudis Illud autem quod
 prius infra stomachum manens con-
 uertitur dum expectat illud quod est
 postea digerendum corrumpitur et
 accrescit sicut in erudacibus satis
 patet Ergo quando cibus est uni-
 formis et idem uniformiter digeritur
 et vitatur talis putrefactio in sto-
 macho Unde relinquatur secundum eum
 quod cibus simplex est salubrioris di-
 gestionis quam cibus multiplex Dec
 ubi Quia ergo potentes et diuites
 multis ferculis et variis vescuntur
 ciborum generibus: frequenter a

firmantur et citius moriuntur. Et
 ideo omnis potentatus breuis vita
 Et in multis et scis erit infirmitas.
 et in abstinentia vita diuturna Et
 c. 31. dicitur quod qui abstinens est
 adhaeret vitam huic sententiae con-
 cordat Seneca epistola 1. Multos inque
 morbos multa fercula fecerunt Ita
 tamen breuitas vite non est contra nos
 sed pro nobis si bene consideremus
 Quia sicut dicit Ambrosius in ser-
 mone de quadagesima Ideo deus
 breuem illam fecit ut molestie eius
 quod prosperitate vicini non poterat
 temporis exiguitate finirentur. Sa-
 pientie. 2. Exiguum enim a cum te-
 dio est tempus vite nostre Secun-
 do vita presens habet afflictionis
 acerbicatem secundum auctoritatem bea-
 ti Augustini superius allegatam.
 Et ubi Gregorius in moralium dicit
 sic. Si subtiliter consideremus que-
 quid hic agit pena et miseria est. et
 cum hoc ipso quod vita nostra tantis
 repletur miseriis: misericorditer
 dispensatur Unde idem Gregorius.
 13. moralium. Secreto dei consilio agit
 ut huius peregrinationis tempe-
 electorum vita turbetur via quippe
 vita presens est qua ad patriam
 tendimus et idcirco hic occulto dei
 iudicio frequenti turbatione con-
 rimur ne viam per patriam diligamus
 Istud satis considerauit Salomon. quoniam
 in omnibus que fiunt sub sole vanitates
 vidit et afflictionem spiritus Et ideo
 Ecclesiasticus. 2. c. 8. Rediit me vite mee
 videntem mala esse vniuersa sub
 sole et cuncta vanitate et afflictione
 spiritus docet Aristoteles in de problemati-
 bus problema. 2. problema. 3. quod
 aqua salis multo melius supporta et

nauē quā aqua dulcis etiā ei⁹ de
 quantitatē Cui⁹ cā ē quia aqua
 salsa ē corpulēti⁹ et densior q̄ aq̄
 dulcis Vñ si ouū ponat̄ i vase i q̄
 est aqua salsa supernatat: si in
 aqua dulci submergit. Et ob hoc
 aliqui ignorantes hanc diuersi
 tatē penes grauitatē a leuitatem
 in aquis onerati **Primit⁹** in mari
 bāpnificati sunt i fluminib⁹ sicut
 dicit̄ 2. **Met⁹.** Et ideo securi⁹ cōtin
 gite nauigari i mari q̄ in fluminibus
Moraliter aqua maris ē vita pre
 sentis tribulacōis q̄ ē salsa a aara
 nis **Naui⁹** ē psona bñ onustavir
 tuab⁹ a graci⁹ p̄. 21. **Facta** est q̄
 si nauis institoris de longe portās
 panē suū. **Ista** itaq; psona bona
 multo securi⁹ nauigat in amaritu
 dine seculi a adūsitatē q̄ i p̄spita
 te a delicijs **Vt** merito dicat illud
 p̄saie 38. **Dñe** si sic uiuiter a in tali
 bus vita spūs mei corripies me a
 uiuificabis me ecce in pace ama
 titudo mea amarissima hoc ē i pace
 cōscie amaritudo mea amarissima
 donec totaliter p paciēciā absor
 beat. **Querit** ergo **Aristoteles** p
 bleumate 21. p̄cula 12. quā ē p
 comestione eorū q̄ sunt stiptica
 pontica. v̄l austerā que multū ab
 inuicē dēt fm cōmētatore. **Vi
 nū** a aqua et vniuersaliē omnis
 potus videtur dulci⁹ **Causa** ē du
 plex. **Prima** causa ē quia contral
 um magis apparet iuxta suū con
 trarium **Alia** causa est. quia p ta
 lia aperiuñt pori lingue a organo
 rum gustus. a sic potus melius pe
 netrat a diuici⁹ adheret eis. **Isto**
 modo moralit̄ vinū p̄petuē iocun
 ditatis melius sapiet anime post

q̄ amara vite presentis degusta
 uerit. sic exeunt de tenebris fit lux
 magis accepta **Job** 3. **Lux** a vita
 hñs qui in amaritudine sūt. **Ter
 cio** vita presens habet terminati
 onis ambiguitatem **Eccl̄. 9.** **Sunt**
 iusti a sapientes a opera eorum
 in manu dei **Nescit** homo finez su
 um sed omnia in futurum seruan
 tur incerta. a ideo dicit **Seneca.** q̄
 virtuosus debet in opinione a mor
 tis contemptu mori ante q̄ finiat
 vitam suam a consummare vitaz
 ante mortem **Dicit** iterū **Seneca**
 ep̄la 32. **Dulchrum** est consumma
 re vitam ante mortem a expectāē
 secure reliquam sui temporis par
 tem **Et** tales illi erāt quibus **Apos
 tolus** loquebatur ad **Colo. 3.** **Mor
 tui** enim estis a vita abscondita ē
 cum **cr̄sto** in deo. **cc. Lxxiij.**

Ed a estimauerunt iustiz
esse vitam nostram a cō
 uersationem vite compo
 sitam ad lucrum et oportere vnde
 cumq; etiam ex malo acquirere.
Dic enim scit se sup omnes delin
 quere qui ex terre materia fragili
 a vasa a sculptilia fingit. **Omnes**
 enim insipientes a infelices supra
 modum anime sue superbi inimi
 ci populi tui et improperantes illi.
Postq̄ spiritus sanctus redar
 guit ydolatrias de negligēcia bo
 ne consideracōis circa proprij
 corporis fragilitatem. **In** ista par
 te redarguit eorum falsam opini
 onem circa vite humane mora
 lem bonitatem. **Est** autem opi
 nio ipsoeum reproborum de cō
 uersatione humana sic q̄ tota cō
 uersatio hominis ordinari debet

ad duo videlicet ad delectationes si-
ue delicias a ad possessiones siue
diuitias a hoc est qd dicitur. Sed esti-
mauerunt vitam nr̄am esse iussum
vel ludum vel luxū. s̄m q̄ diuer-
si textus habent hoc est delectationes
a voluptates; estimauerunt finem
re a p̄fectionem vite humane vt
h̄o circa nichil aliud sollicitari de-
beat nisi q̄ fruatur delicijs a volup-
tatibus corporis a cū hoc abundet
diuitijs. Vñ s̄bit q̄ estimauerunt
conuersationem vite hūane esse cō-
positam a ordinatam ad lucrū diui-
ciarum a ideo oporteret vnde cūq̄
siue iuste siue iniuste etiā ex malo
acquirere a ideo tales miseri figuli
studuerunt fabricare ydola curiose
vt possent ea carius vendē ydola-
tris. Consequentē parat figuluz
de vili materia ydola facientes; ad
alios artifices ydolorū de nobiliori
materia fabricantes. Et circa hoc
duo facit. Primo vituperat eū sic
peccantem scienter a singulariter.
Secundo vituperat oēs ydolatrias
generaliter sc̄da ps̄ ibi **Omnes ei
insipientes.** Dicit enim de figulo
deos fictiles faciente sic. **Vic** em̄ sc̄it
se sup̄ omnes delinquere q̄ ex ter-
re materia a ex materia fictili fragi-
lia vasa a sculptilia fingit. **Igitur**
expresse videt a palpat q̄ non sūt
plus hōnoraanda sculptilia q̄ vasa
fragilia. Sed non solum iste s̄ eti-
am omnes ydolatre sunt insipien-
tes a infelices sup̄bi a honoū imi-
mici a reprobratores ppl̄i dei. vñ
subdit **Omnes enim insipientes
quāntum ad cognitiuam cognitiōez
infelices quāntum ad effectiua; sup̄
modum; ultra mensurā; amine**

fues; pp̄rie bonitatis. sup̄bi sūt imi-
mici etiam ppl̄o dei a bonis vitis
eos opere persequendo a improperā-
tes illis deridendo a diffamādo. a c̄
Cicero istam clausulam Estimaue-
runt iussum esse vitam nostram.
Notandū q̄ **Aris.** 10. ethi. c. 9. reci-
tat opinionem quorūdā a repro-
bat qui posuerunt humanā; felici-
tatem in operibus ludi consistere
a est hęc eadem opinio a sp̄s̄cō re-
probata i lectione hodierna. **Do-**
mit ergo **Aris.** primo ratiōem que
eos mouit ad ponendum felici-
tatem humanam in ludis consistē
est ista **Quo** diuites a potentes
maxime indigent a quo maxime
delectantur videtur potissime ad fe-
licitatem pertinere. Sed diuites a
potentes maxime q̄runt delectaci-
ones ludi vnde ps̄one comunitre
ludentes sunt eis care a preciose. Et
ergo videtur q̄ in talibus consistat
felicitas. **Secūdo** **Aristo.** istaz ra-
tionem euacuat propter duo. Pri-
mo quia non est sufficiens signū
q̄ felicitas consistat in ludo prop-
ter hoc q̄ potentes maxime in lu-
do delectantur. Nam in illis homi-
nibus nichil est singulare qd nō
est in alijs hominibus nisi poten-
tia vel diuitie. Sed nec diuitie nec
potentia faciunt operationes eo-
rum virtuosas. **Ideo** non sequitur
q̄ ideo aliquid sit virtuosum: q̄
sit a diuitibus a potentibus. **Mi-**
nor patet: quia potentie a diuitie
nec conferunt homini virtutes mo-
rales nec intellectuales: que sūt
principia virtuosorum operatio-
num. **Secundo** q̄ si illi quib⁹ nō
sapiūt delectationes sp̄uales q̄ sūt
o. 3.

Lotto.

A

34

in exercitio virtutum moralium et intel-
lectualium fugiunt ad delectaci-
ones corporales. non tam propter hoc
sequitur. quod ille sint eligibiles sim-
plicitate et propter se. Sicut nec sequitur
quod pueri qui intellectum et virtute ca-
rent indicant aliqua esse preciosa
et magni ponderis quod sunt talia. **N**on
et simili sicut pueris et viris perfectis
Alia et alia preciosa videntur. Ita pro-
prie et virtuosus alia et alia precio-
sa videntur. Illud autem simpliciter vir-
tuosus siue ponderosus est siue pre-
ciosus quod a virtuoso laudabile in-
dicatur vel preciosum. Cum ergo
potentes a potentia sua virtute non
habeant. parte quod non sequitur po-
tentes in ludis delectantur maxime
quod felicitas consistit in ludis falsus est
Tercio Aristoteles arguit istam
via tripliciter. Primo cum felicitas
sit finis humane vite. si in opibus
ludi consistat felicitas. ludus foret
finis vite humane. Ex hoc sequitur
quod homo studeret et laboraret
propter ludum quod est stultum et pu-
erile. sed e converso finem suam Ana-
tharhis bene se habet dicere. scilicet quod ali-
quis ludat ad horam ut postea me-
lius studeat quod requies est propter
operationem. non operatio propter re-
quiem. **S**ecundo cum felicitas sit sum-
mum bonum necesse est quod in optimis
consistat. **S**eria autem sunt ridiculosis
meliora quam felicitas magis circa se-
riosa quam circa ridiculosa consistit.
Vnde Tullius primo de officiis. **N**on
ita a natura generati sumus ut ad
ludum et iocum facti esse videamur.
sed ad severitatem potius et quedam
studia gravia et atque maiora. **T**er-
cio quod nobilioris partis anime est

d

Melior operatio et propter consequens
in nobilissima parte ponitur delectatio
felicitas. sed nichil prohibet ho-
minem bestialem corporales dele-
ctationes maxime participare. **E**rgo
in talibus delectationibus non est felici-
tas. quod quis autem ludus non sit huma-
ne vite felicitas. est tamen ludus conueni-
ens virtuti quedam. Sicut enim homo in-
diget aliquando relaxacionibus corporis
requiescere ita indiget intentionem
et a studiis seriosis relaxare et a sol-
licitudinum anxietate pausare. hoc
autem fit per ludum qui consistit in col-
loquiis et colloquiis convenienter
inter homines ordinatis. **E**st ergo
notandum circa ludum quod ad hoc quod
virtuose fiat tria requiruntur videlicet
conscientia honestatis. providen-
tia idempnitatis. et carencia superflu-
itatis. **P**rimum ergo quod a virtuose lu-
dibus providendum debet. est honestatis con-
scientia. ut videlicet talis ludus deceat
personam ludentem. deceat perso-
nas assistentes. **V**nde alius ludus
conuenit clerico vel prelado seu vi-
ro religioso. et alius militi armige-
ro vel famulo. **A**lius etiam ludus decet
senes et alios iuvenes. quia non
omnia decent. **F**ingit Esopus de
asino et catulo quod asinus considerans
catulum oculos mirabiliter gra-
tum et acceptum domino. delibera-
uit que posset esse causa quare do-
minus catulum nichil operis faci-
entem tantum diligeret. **E**t depre-
hendit quod quociens dominus do-
mum rediit catulus ei occurrit pe-
dibus et voce modis omnibus quod
bus potuit domino suo semper
applaudit. **V**isum est ergo et ex-
piciens asino effigiare catulum et

sic dñi sui gratiam p̄mittēti dño
 ergo de cute redeunte occurrit aſi-
 nus cū impetu pedes anteriores hu-
 meris dñi allisit a clamore valido
 rugire cepit. Dñs turbat⁹ a leſus
 auxiliu; cōuocat famuloꝝ qui aſi-
 nū validissime fuſtigatum a dño
 ategēēt. **I**ſto mō multi ſunt q̄ pu-
 tant q̄ eos deceat ois ludus a tñ i
 rei veritate diſp̄rent vbi ſe putāt
 placituros. **N**arraſt fabuloſe q̄ mi-
 nera inuentis tibijs icipit fiſtu-
 late. **C**um ergo circa aquā quā dā
 fuſſāto tybias incedēt considera-
 uit buccaz ſuarum magnitudinē
 a tumorem a viſa indecētia vultus
 ſui proiecit tybias ſuas nec vñq̄
 poſtea voluit fiſtulare. **C**onſidēt ḡ
 ludens p̄ſone ſue condiōem a ho-
 neſtatem a nichil attemptet q̄d
 eum vel ſtatū ſuū non deceat a ſp̄
 oia turpia caueat q̄ aliquo modo
 ad peccatū indinent. **Vñ Seneca de**
quatuor v̄tutib⁹. Oia tolerabilia
 p̄ter turpitudinē crede. **A**verſ⁹
 autē turpibus abſtinet q̄ licen-
 tia eozū impudentiaz nutrit ſmo-
 nes v̄iles magis q̄ facetos a af-
 fabiles ama: miſcebis inter dū ſe-
 rijs iocos. ſed temperatos a ſine
 detrimento dignitatis a verecundie.
Nam reprehenſibilis riſus eſt. ſi l-
 imodicus vel imoderatus vel pu-
 eriliſter effuſus l muliebricer fra-
 ctus. **O**diſdem q̄ hominem facit
 riſus aut ſup̄bus aut elatus aut
 malignus. a furtiu⁹ aut alienis
 malis euocati⁹. **H**ec **Senē.** De iſta
 honeſtate a decētia in ludo fuāda
 eſt. **A**riſt. 2. ethi. ca. 16. q̄ ludus libe-
 ralis a diſcip̄liatus diſfert a ludo
 ſeruilis a diſtinguitur in h̄c. q̄ lu-

dens in diſcip̄litate exponit ſe du-
 plici damno videlicet deriſionis a
 ſuſpicioni. **V**nde in diſcip̄litate lu-
 dentes i cōmēdijs ſm̄ eū aliquan-
 do paciebantur deriſionem ſi vi-
 delicet inepte dixerunt. **A**liquādo
 ſuſpicionem quando videlicet tur-
 pia dixerunt: quia probabile eſt
 q̄ qui de turpibus ludunt in tur-
 pibus delectantur. **E**ideo ex p̄uis
 magna ſepe intelligim⁹ ſicut docet
Tullius in ſua rethorica **O**culorū
 intuitu ex hilaritate a riſu a h̄mōi
Sicut inquit idem **Tullius** de offi-
 cijs li. primo. **P**ueris non omnez
 licentiam ludendi damus ſed ſolū
 circa ea que ab honeſtis actiōib⁹
 non ſunt aliena vt ſic i ipſo ioco
 ſemper aliquid probi ingenij elu-
 ceſcat. **E**t **Ambroſius** de officijs
 libro primo. **C**auemus ne dum
 animum relaxare volumus ſolua-
 mus omnem armoniam quaſi cō-
 centum quendam tonorum opoz
 vſus enim cito inſleclit naturam.
Vnde dericos nullo modo deceat p̄-
 cationes mulierum vel meretricia
 effigiare geſtu habitu vel eloq̄a
 ne homines ſuſpicientur eos in ta-
 libus precordialiter delectat. **I**ſte
 nec nimie ſaltacōes decent deicos
 teſtante illud **Criſoſtomo** ſup̄ **Ma-**
th. 12. Die autem natalis herodis
 ſaltauit filia herodiadis vbi dicit
 ſic **V**bi ſaltatio: ibi dyabol⁹ nec
 enim ad hoc de⁹ dedit nobis pe-
 des vt cum camelis ſaltem⁹: ſvt
 cum angelis choros faciamus. **I**n
 ſaltibus exultant demones a le-
 tantur miniſtri demonum. **H**ec il-
 le. **I**ſtam honeſtatem bene ſerua-
 uerat illa v̄go ſara filia **Raguel.**
 o. g.

ppter qd dicere potuit illud. **Tho-**
bie tercio. Nūq̄ cum ludentibus
 misui me nec cum hijs qui in leui-
 tate ambulant p̄cipz me p̄bui
 ¶ **Secūdu;** qd ludus virtuosus re-
 quiric. est prudentia ydemptitatis
 vt ludens semper prouideat qd lu-
 dus suus sit simplex innocens a
 innocius ne aliquis inde leclatur.
 vnde qui nichil in dictis suis pon-
 derant nisi vt risum faciant nec cu-
 rant que; per dicta sua contristēt
 derisores sunt a tomolochi. a non
 eutrapiuli fm **Aristoti.** g. ethi. Et
 de tali loquitur **Salomō** puer. 26.
Fraudulenter nocet amico suo a
 cū deprehensus fuerit dicit. ludens
 feci. **Tales** ludunt more sampso-
 nis qui tam se q̄ assistentes ludēs
 oppressit **Judicium** decimosexto.
Sed numq̄ virtuose ludens pote-
 rit alteri conuiciari. **Ad hoc** satis
 respondet **Aristotiles** quat̄o ethi-
 coy. **Qd** quedā sunt conuicia con-
 tumeliosa quedā non. **Dicere** au-
 tem contumeliam alicui est eum i-
 famare a ideo talia conuicia dice-
 re nullo modo potest virtuose lu-
 dens **Sed** hoc apud gentiles legi-
 bus prohibebatur. **Sunt** autē; a-
 lia quedam conuicia de leuibus
 que potest conuenienter virtuosus
 dicere vel propter delectationem
 vel propter emendationem sicut
 exponit ibide; **sanctus Thomas**
Tertium qd virtuosus ludus ex-
 quiric ē carentia superfluitatis ne
 vel nimis frequentetur vel nimis
 continuetur quod fiat quando
 oportet a siu t oportet **Et** quōdo de-
 beat fieri dicit **Tullius** libro prio
 de officijs. **Ludo** quidem a ioco

vt licet. sed sicut sompnio a quie-
 ntibus ceteris. tunc vix cum graui-
 bus serijs alijsq; rebus satis fecel-
 mus. **Distinguit** enim sāt? **Tho-**
mas triplex gen? ludi sup 2. sētē
 ciarū dis. 16. q. vl. ar primo. **Est** ei
 ludus turpis a inhonest? qui in se
 deformitate; importat a tales fece-
 runt gentiles coraz dñs suis i the-
 atris a templis a ille est simplici-
 ter inhibit? xpianis. de pe. 8. 4. in
 fine a in multis alijs locis. **Alius**
 est ludus gaudiū spūalis qualem
 faciunt xpiani in die corpis cristi
 a qualem fecit **Dauid** corā archa
 domini 2. Reg. 6. **Tertius** est lud?
 humane cōsolacionis. cui? medie-
 tas vocatur eutrapielia a virtuos?
 ista virtute dicitur ab **Aristotile**
 eutrapielus que virtus est ita ne-
 cessaria humano conuictui qd fz
 eum proprium eutrapieli est esse
 epidoriotem. ab epi quod est sup
 a dixios quod ē aptus quasi opti-
 me aptus ad cōuictum hūanum
Et de tali ludo potest exponi illud
Zach. 8. Platee ciuitatis cōple-
 bunt infantib? a puell ludentibus

Lectō 149.

Quonia oia ydola nacionū
 deos estimauerūt. quib?
 nec oculorū visus est ad
 vltendum. nec nares ad papien-
 dum spiritum. nec auris ad audi-
 endum. nec digitū manuum ad tē-
 ctandum. sed a pedes eorum pig-
 ad ambulandum. homo enim fe-
 cit illos. et qui spiritum mutuat?
 est fingit illos. **Nemo** enim sibi si-
 milē hō p̄t deuz fingē cū ei sit mor-
 tal moctuz; fingit manib? imq̄s
 ¶ **Qd** spūs sāt? i probauit tā

cultura q̄ factura. factura vero spe-
 cialiter reprobatur ex parte cause for-
 malis. materialis. et efficientis. In
 ista parte factura reprobatur et etiam
 cultura ex parte cause finalis. finis ei
 faciendi ydola et colendi est spes
 suffragium vel auxilium consequendi
 contra defectus vite humane. sed ta-
 les suffragium conferre non possunt. cum
 careant omni sensu. motu. progressu
 et vita q̄ frustra fiunt et colunt. **Ad**
 autem careant omni sensu probatur in
 duobus. sicut patet in libro exceptio
 sensu gustus de quo non facit men-
 tionem in libro. **Sed** tamen patet eos sensu
 gustus carere. quia patet eos sensu ta-
 ctus carere. gustus est quidam tactus
 sicut dicitur de anima. satis liquet quod
 gustum carere. **Rationem** quare carere
 sensibus asserit impotentiam facie-
 tis vel efficientis. qui cum sit mortal-
 is mortuum fingit et componit fingere
 ei opponere dicimus. **Gregorius**. vni-
 versalis mortalium generare possit unum pe-
 naturam fingere tamen per arte nullatenus
 per unum. **Notandum** quod veteres do-
 ctiores vel philosophi ista littera ex-
 ponunt de malis pastoribus et prelatibus
 quos dupliciter describit. primo a
 divina administratione. secundo ab in-
 terius institutio. primo ostendit
 quales reputantur ab alijs. secundo quod
 les sunt in seipsis. **Reputantur** enim
 ab alijs ut dicitur unde eis sunt genu-
 flexiones. adoraciones. supplicaciones.
Sapientia 13. Rectores orbis deos
 estimaverunt. **Sed** psalmus 106. Omnes dicitur
 populi ydola. **Et** quantum ad hoc dicitur
 sic. **Oia** ydola nationum deos estima-
 verunt. **malos** pastores. **Zacharia 11.**
O pastor et ydolum derelinquens
 gregem quales autem sunt in seipsis.

subiungit: quod aliud fuit quod apparet
 Apparent enim unum et sunt mortui.
 quod manifeste probatur per eorum
 sensus et motus. **Deficiunt** autem in
 prelatibus omnes quique sensus spirituales
 quibus regere debent tam in pro-
 pria conversatione. quam in subditorum
 regimine. **Primo** enim carent vir-
 tute visiva discretionis et scientie: qua
 discernere debent inter lepra et lepra
Carent cognitione non solum scrip-
 ture sacre sed et omnis scientie naturalis
 et liberalis. **Isti** excreant purum ter-
 renorum et stercoreum per mundum
Thobie 2. **Et** ideo dicitur psalmus.
46. Speculatores eius ceci sunt omnes.
Isti nichil vident et tamen vident tri-
 stitia ad emendum et disponendum
 ea. **Ite** dicitur. **Asper** terram et
 ce vacua erat et nichil. **Et** sapientia. **A.**
Divicias nichil esse dixi. **Secundo**
 carent spirituali olfactiva qua vir-
 tute sentitur odor ille. quo anime
 devote circumstant post sponsum **Can-**
ticorum. primo. **Curremus** in odo-
 re ungentorum tuorum. **Odor** spi-
 ne florentis aufert eam odorem per
 de. **Moraliter** spine florentes sunt
 divicie cum honoribus et dignita-
 tibus que tantum redolent in nari-
 bus prelatorum quod odorem prede
 celestis vel christi quem insequi de-
 berent currendo totaliter amiserunt
 de quibus per psalmistam dicitur
Nares habent et non odorabunt
Tercio carent virtute auditiva in
 auribus. **Quas** enim aures spiri-
 tuales debent habere. **Unam** ad
 audiendum delectanter et libenter
 verbum dei. **aliam** ad intelligen-
 dum facilliter clamorem egeni. **primi**
ma aures est dextra. **secunda** est sinistra.

Sed prelati modernum nonnulli more
 aspidis furde. dextra aurem obtu-
 rant terra sinistra cauda. quia
 si offeatur ei copia verbi dei dicit
 qd non vacat eos audire. oportet ei
 eos de terris. redditibus. et placitis
 habere consilia. Si dament pau-
 peres pro elemosina obturāt aurē
 sinistra cauda. **Dicit ei** Tanta fa-
 milia nobis necessaria tot milites.
 tot clerici tot armigeri. tot serue-
 tes. tot famuli. tot ribaldi. qd vix
 sufficiunt quecumq; de ecclia posside-
 m? **Et iste** due surditates reddunt
 eos execrabiles et inefficaces
De prima pu. 28. Qui declinat au-
 rem suam ne audiat legem oraco-
 eius fiat execrabilis **Apoc. 9.** Po-
 testas in ore eorum et in cauda eo-
 rum. **Et** consimiliter potestas pla-
 torum est in ore eorum p imperium
 et in caudis hoc e in magna fami-
 lia per ministerium **De scda pu bi-
 ori 22.** Qui obturat aurem suam
 ad clamorem pauperis ille clama-
 bit et non exaudietur. **Quarto** ca-
 ret vtute gustacia spuali q gusta-
 tur a sanctis. q suavis est domin?
Patiuntur ecclā febres variorum
 peccatorum. quia mo ifrigidantur p
 timorem perdendi mundialia. mo
 calefunt p rancorem semetipsos
 vlciscento de iniuria. modo sudat
 torpore in delicijs et desidia. **Ideo**
 habent gustum infectum et no sa-
 piunt que dei sunt. **Propter quod**
Colo. 3. eis dicitur. **Rue** sursum
 sapite non que super terram. **Et**
ps. Gustate et videte quoniam su-
 auis e dominus **Dicit** Aristoteles de
 pbleumatibus particula 22. pro
 bleumate 4. Putridos fructus co-

medendibus vinu dulce vitetur a
 marum. quia amaritudo manet
 diffusa in lingua eorum et magis
 diffunditur per vinum **Moraliter**
 de prelati non nulli fructus pu-
 dos voluptatum carnalium come-
 dunt. et ideo vinum deuotionis et
 spualis contemplacionis nichil e-
 is sapit **Luce. 19.** Nemo vitoru illo-
 rum qui vocati sunt gustabunt ce-
 nam meam. **Quinto** carent virtu-
 te tactiua spuali. et quantu ad hoc
 dicit qd non sunt eis digiti manu-
 um ad tractandum. **Et** bene dicit
 manuu in plurali. quia duas ma-
 nus spuales habere debent. dex-
 teram qua reuerenter tractent mi-
 nisteria sacramentorum et sinistra
 qua suauiter curent vulnera pec-
 catorum **Prima** manus debet esse
 mundissima. qua tractare debent
 filium dei **Jo. primo.** Manus nos-
 tre tractauerunt de verbo vite **Sed**
 ista man? in multis est leprosa et
 infecta libidine ut merito vnicui
 q; dicatur illud **Exo. 27.** Mitte ma-
 num tuam in sinum tuum **Et** illud
Job. 10. Noli me tangere id e sub-
 trahere te a celebratione diuino-
 rum et administratione sacramen-
 torum dei propter imundiciam vi-
 te tue **Job 13** Manum tuam longe
 fac a me **Secunda** man? debet ee
 sanissima qua tractare debent vul-
 nera peccatorum **Reg. 4.** putabaz
 qd egrediretur ad me et manu sua
 tangere locum lepre. **Et** saluator
 extendens manum suam tetigit lo-
 cum lepre vel leprosum dicens **Vo-
 lo** mundare **Matth. 8.** **Sed** multi
 curati et prelati sunt hjs diebus
 ut canes qui sola lingua lingebat

vlcera lazari. Tales enim soli lin-
 gua lingunt vulnera peccatorum
 sed manu non contingunt quia ope-
 ra misericordie non impendunt nec
 operibus propriis exemplum pre-
 subditis vel pnie vel virtutis. **Ma-**
th. 23. Supra cathedram moysi sede-
 rit scriba et pharisei et infra Ali-
 gat enim onera gravia et importabilia
 et imponunt humeris hominum ea
 digito aut suo nolunt ea movere.
De ergo dicit moraliter spiritus sanctus
 de istorum ydolorum et malorum plato-
 rum negligentia et defectiva consuetudine
Tales sacerdotes comparat Grego-
rius. Omelia 14. aque baptismatis
 quam alios mundant et semetipsos non
 mundant dicens sic. Ingressi sunt
 electi sacerdotum in ambrosio christi ad ce-
 lestem patriam et sacerdotes christi
 ad eterna supplicia festinant. Cui
 rei sacerdotes malos similes dixerit
 nisi aque baptismatis: que pecca-
 ta ceterorum diluens: illos ad reg-
 num celeste mittit. et ipsa in clo-
 cam descendit. Secundo describit
 eos ad itusoria institutione. Dicit
 enim quod homo fecit illos et is qui spi-
 ritum mutuatus est finxit illos. et quod
 mortalis mortuum fingit manibus
 inquis. Et notat modum tripli-
 cem quo plati nonnumquam male in-
 stituuntur. Quidam enim adipis-
 cione dignitatem et statum in eccle-
 sia per sanguinis affectionem. et de
 talibus dicit. **Quod si finxit illos.** homo
 viz mortuus carne et sanguine et non
 spiritu sancto. Quidam adipiscun-
 tur per communem conspirationem
 spiritus humani: non per communem
 conspirationem spiritus sancti. et de ta-
 libus bene dicit. **Qui spiritum mutuatus**

est finxit illos. Spiritus enim interdum
 pro voce accipit. **Iuxta illud pme**
ad Corinthios 12. Psallam spiri-
 tu: psallam et mente. **Is** ergo qui spi-
 ritum mutuatus est hoc est compromis-
 sarius qui voces obtinet aliorum et
 pro aliis eligit iste fingit ydolum
 et falsum platum ad modum proprium
 non ad ecclesie profectum. **Ter-**
tij adipiscuntur dignitatem propter
 munerum pactionem. et de talibus
 dicitur: quod mortalis mortuum fingit ma-
 nibus inquis. Mortalis id est simo-
 niace vendens beneficium fingit
 mortuum simoniace promotum. **Ruo-**
rum vero a morte denotatur: quia
 etiam peccat mortaliter et promouens et
 promotus: si de contractu constat
Verum talem fingit manibus inquis
 hoc est muneribus simoniace datis
 vel promissis. **De** quibus dicit in psalmo. **In**
quorum manibus iniquitates sunt dex-
 tera eorum repleta est muneribus. **De**
istorum munerum acceptione dicit yfido-
 rus libro primo de fumo bono c.
3. Tres sunt munerum acceptiones
 quibus contra iusticiam humanam vai-
 tas militat: fauor amicitiarum: abu-
 latio laudis et corporalis accepta-
 tio muneris. **Facilius** autem punitur
 animus rei corporee munere: quam gratie
 laudis et fauore. **Lectio 114**
Melior est enim ipse hiis quam co-
 lit: quia ipse quidem virit animi
 est mortalis. **Illi** autem nunquam: si
 et aialia miseria colunt. **In**fecta
 enim opata hiis illis sunt deteriorat
 si nec aspectum a quo ex hiis aialibus
 bona potest aspicere. **Effugerunt**
 autem dei laudem et benedictionem
 eius. **Postquam** reprobata est mul-
 tipliciter ydolorum factura. **In**

hac pte signatim reprobatur ydo-
 lorum factorum cultura. Et circa hoc
 duo facit. primo enim arguit eorum
 culpam mortalem. sed adducit eorum
 penam perpetuam. scilicet pars ibi effuge-
 runt. Circa primum quatuor facit
 primo redarguit colentes ydola
 fragilia de materia lutea. sed colen-
 tes animalia. tertio ostendit quod ydo-
 latre sunt suis ydolis magis nobi-
 les. quarto quod eorum ydola sunt pei-
 tus iutilia. Circa primum dicit quod
 miser figulus colens ydolum fragile
 melior est ydolo quod colit. Cuius ra-
 tio est: quod ipse vivit illud autem nu-
 quod. Circa secundum dicit quod miseri ydola-
 tre colunt animalia et ymagines aia-
 lium de quo satis dictum est super i-
 ra. 13. Circa tertium probat quod mi-
 seri ydolatre sunt suis ydolis que
 colunt magis nobiles quam ipsi sen-
 tive possunt. illa autem non vult de
 Insensata est ydola carentia sensu
 copata hijs. suis cultoribus illis
 sunt deteriora. Circa quartum dicit
 quod nullum ex hijs animalibus et ydo-
 lis animalium potest conspici to-
 na aspectu interiori vel exteriori nec
 per consequens bona cultoribus
 suis dare. Et ideo subinfertur meri-
 to ydolatrarum pena in genere vi-
 delicet quod sunt indigni laude et ben-
 dictione dei unde subdit. **Effugerunt**
dei laudem et benedictionem eius Et
 potest legi dupliciter: vel quod fecerunt
 se indignos dei laude et benedictione
 active vel sunt indigni a deo lau-
 denter et benedicentur. Sed con-
 tra dicta videtur esse quod dicit.
Aristo. v. ethi. Optimorum inquit
 non est laus si aliquid maius lau-
 de deus optimus est ergo sibi non

debetur laus. Dicitur quod deus
 dupliciter honoramus. primo modo
 secundum essentiam suam: que est in eo
 preter se habet infinita et sic sibi de-
 betur honor patrie. non autem laus
 quod laus proprie loquendo non de-
 betur alicui nisi ad imitandum eum
 ad maius bonum. Sed cum ipse sit
 optimus et ultimus finis noster
 et felicitas nostra vera et suprema
 completiva et ultimata. Felicitas autem
 secundum philosophum non est de numero lauda-
 bilitatis sed honorabilium. Laus igitur
 cum non debetur fini sed illi quod
 est expediens ad finem non vide-
 tur convenire deo ut sic. Et sic lo-
 quitur per se. secundum translationem **Ieroni.**
Ps. 62. Tibi silet laus deus in sy-
 on. **Nec mirum** quod maior est omni
 laude **Eccl. 39.** Alio modo hono-
 ramus deum secundum effectus suos cir-
 ca nos et sic possumus sibi laudem
 attribuere: quia effectus sui ad no-
 stram utilitatem ordinantur et sic
 loquitur psalmista frequenter. Lau-
 date dominum omnes gentes. Cir-
 ca dei benedictionem est notandum
 quod quatuor dispositiones reperun-
 tur in sacra scriptura que homini-
 diuinam benedictionem impetrant
 et acquirunt videlicet reuerentia
 deuotionis ad partes beneficia com-
 munionis ad indigentes Innocen-
 tia conuersationis ad conuiuen-
 tes et resistentia correptionis ad i-
 solentes. Prima ergo dispositio v-
 tuosa que hominem dei benedicti-
 one dignificat est reuerentia de-
 uotionis ad partes **Eccl. 3.** Honora
 patrem tuum ut superueiat tibi benedi-
 ctio a deo et benedictio illi in nouissimo
 maneat. **Ex epistola ista sententia plena**

primo

A

e sac scriptura. **Jacob** meruit bñdi-
 ctione patris offendendo ei cibos & vinum
 de consilio matris sue **Gen. 27.** & illa
 bñdictio data fuit a deo & odiosa
 etiam contra intentionem patris qui
 putabat se benedixisse esau. **Sed**
 dubium est quomodo benedixit **Jacob** pa-
 ter suus **ysaac** contra intentionem
 suam dicens enim verba consecra-
 tionis et non intendens celebra-
 re vel consecrare non consecrat. **So-**
 dem modo in alijs bñdictionibus sacra-
 mentalibus requiritur intentio. **Ubi**
 sacerdos nullum sacramentum confert
 vel conficit nisi intendat facere sicut
 etiam statuit faciendum in sacramen-
 to. **Potest** dici quod **Jacob** consecra-
 tus est bñdictione bñdictionis. non qua-
 do primo benedixit ei putans bene-
 dixisse esau. sed postea quando **Esau** ve-
 nerat & innotuit **ysaac** & deceptio
 approbavit & ratam habuit bñdic-
 tionem sibi datam dicens **Benedixi**
 tui est bñdictione. **Dicit** magister quod
Jacob bñdictione est sicut verba & non
 sicut intentionem patris. **Sicut** **Episcopus**
 ordinat alienum quem putat suum
 & ordinatus est. **Sed** non videtur sicut
 quia episcopus intendit ordinare illam per-
 sonam sibi putatam. & nullum alium per tunc
 unde intendit episcopus per se terminat ad il-
 lam personam. **Sed** **ysaac** non inten-
 debat benedictio **Jacob** & aliter. **Potest**
 dici quod quis non intendebat benedi-
 cere **Jacob** primo & principaliter tamen
 per accidens videlicet per deceptionem inten-
 debat benedictio illi quem tetigit &
 quem osculatus est forte prima res-
 ponsio est melior. **Quid** enim exepit
 habere in saluatore precipuum de
 quo dicit quod obtempauit parenti-
 bus suis & erat subditus illi **Luc. 2.**

In tantum autem circa honorem habe-
 bat matris deferendi. ut etiam in articulo
 mortis inter verbera vulnera & i-
 urias reuerentiam debitam ei exhibi-
 buit & de eius necessitate futura
 sollicitudinem piam gessit. **Mulier** ec-
 ce filius tuus **Jo. 19.** **Sed** non solum
 tunc sed etiam nunc honorem conti-
 nuum deseruit matri cuius eius preci-
 bus semper fauet & ipsa rogante
 quibuscumque delinquentibus vitam
 prebet. **Ubi** de eo videtur esse sicut
 de **Coriolano** principe **volscorum** de
 quo narrat **Valeius** li. 6. quod fuga-
 tus de **Roma** ad **volcos** fugit ut la-
 teret sed cum prudens & pius es-
 set apud quos que fuit latibulum
 adeptus est imperium. **Iste** ergo roma-
 nis infestus multas contra eos ob-
 tinuit victorias. **Tandem** cum dux-
 isset exercitum contra romanos in
 campis **populus romanus** coac-
 tus fuit ab eo pacem postulare. **Mit-**
 tuntur ergo ad supplicandum lega-
 ti sed nichil profecerunt. **Mittunt** sacer-
 dotes cum iuribus sine effectu redierunt.
Stupebat senatus trepidabat po-
 pulus viri pitee & mulieres exicium
 imminens lamentabantur. **Tunc** **vidua**
 & **Coriolani** mater uxorem eius
 & liberos secum trahens castra **vol-**
scorum perijt. **Quam** statim filius ut as-
 perit. **Expugnasti** inquit & vicisti
 iram meam. **Patriam** precibus hu-
 ius admotis. cuius utroque quis
 merito michi inuisam dono. **Et** con-
 tinue a romanis exercitum suum
 amouit. **Sic** omnino christus se
 habet ad reuerentiam matris sue
 quia ubi preces cuiuscumque crea-
 ture repelluntur ibi preces ma-
 tris continue & gratanter exaudiuntur.

efficaciter vnde **Anselm**⁹ i quadā
 oracōe. sic inquit **O** beatissima dñā
 sicut ois a te auersus. a te despe
 ctus necesse ē vt intreat **I**ta ois
 ad te cōuersus a ad te respect⁹ vt
 pereat impossibile ē. **I**stā etiā vtu
 tem pietatis ad matrem pulchre
 ostenderunt **Delinus** a **Bremi**⁹
 qui cū innumerabilib⁹ exercitijs
 cōgredi se passent supuenit ma
 nudat vbera pacē supplicat cōcor
 dantur germani. **D**e ista pietate
 loquitur **Petr**⁹ **Rauenē** in quo
 dā s̄mone **Sepa** filiū a denoiacōe
 paternā iam non est filius. s̄ fra
 ter a collega eorum de quibus d̄r
 vos ex patre dyabolo estis **E**t vti
 q̄ talis filius maledictioneꝝ p̄ris
 merito p̄meretur **D**eutro. 21. **M**a
 ledictus q̄ non honorat patrē suū
 a matrem suā: a dicit ois popul⁹
Amē. **S**ecunda dispositio virtuo
 sa que diuinam benedictionē im
 petrat homini est beneficentia cō
 munis ad indigentes vnde debiti
 opib⁹ pietatis a elemosina do
 mino benedicunt **p̄. 22.** **O**mnis
 qui prouus est ad misericordiaz
 benedicet: de panib⁹ enim suis de
 dit pauperi **E**st em̄ de viro **E**lemosi
 nario. sicut narrat **Marbodus** li
 bro suo de lapidibus. c. 21. **L**api
 de ene ydros **I**ste enī lapis semp
 mittit de se aquas i habūdantia
 a tū numq̄ ex hoc decrescit vel mi
 nuitur. **C**uius causam est diffici
 le assignare q̄ semper dat a semp
 habundat **C**onfiliē est de viro
 liberali qui q̄nto plura pro deo dis
 p̄git: t̄nto plus habūdāt frequē
 ter **p̄uerbi. 11. c.** **A**lij diuidūt p̄p̄a
 a ditiores fiunt. alij rapiunt non

fua: a semper in egestate sunt a ta
 les finalem benedictionem habe
 bunt: quando recitatis opibus
 pietatis dicitur **V**enite benedicti
 patris mei p̄cipite regnū. 1. **C**or.
 9 d̄r **Q**ui seminat in benedictiōib⁹
 de benedictionibus a metet **T**er
 tia dispositio virtuosa que homi
 ni diuinam benedictioneꝝ acqui
 rit: est innocentia conuersaciōis
 ad continentes **V**nde in p̄s. dicit
Innocens manibus a mundo cor
 de: qui non accepit i vano animā
 suam: nec iurauit in dolo proprio
 suo: hic accipiet benedictionem a
 domino **F**ecit quatuor p̄it **S**impli
 citatem opis seu operationis. **I**n
 nocens manibus **P**uitatem cogi
 tationis. mundo corde. **S**oliditatē
 deuotionis. non accepit in vano
 animam suam a sanctitatem locu
 tionis. nec iurauit in dolo proprio
 suo **T**alis describitur sanct⁹ **J**ob
 vir simplex a rectus ac timens de
 um a ideo cito post subiungitur.
Operibus manuum eius benedixit
 isti: a possessio ei⁹ creuit i terra a i
 fine dicitur **D**ñs autem benedixit
 nouissimis **J**ob: magis qm̄ prin
 cipio eius **J**ob. 2. **S**ed est no
 tandum q̄ ē de deo a mundo sicut
 fuit de **J**oseph a **J**acob patre suo.
Gen. 26. **J**oseph voluit vt **J**acob
 b̄ndicet filijs suis duob⁹. **M**anassē
 a **E**ffray a q̄ **J**oseph p̄b⁹ dilex
 it **M**anassen posuit euz ex pte dex
 tera p̄ris sui a effray ad sinistra ap
 plicuit **S**i iacob instruct⁹ i spū ma
 n⁹ suas cācellauit a **E**ffraym ipo
 suit manum dexteram **M**anassive
 ro manum sinistra: a sicut triq̄ be
 nedixit **I**sto mō moraliter mūd⁹

approbat aicos et ponit eos in mag-
 na dignitate. sicut sunt domini et prela-
 ti et videntur ad dei dexteram applicati.
Alios mundus reprobatur et ponit eos
 in paupertate. in infirmitate et a duez-
 sitate et ipsa vita videntur indigni.
Sed quid est finaliter. **C**erte deus
 cancellat manus et super illi quem
 mundus approbavit ponit sinis-
 tram. et super illi quem reprobat
 ponit dextram. et tamen utriusque bene di-
 cit. **D**at enim illis quos mundus per
 diligit. diuicias et gloriae huius vi-
 te. et haec est benedictio sinistre ma-
 nus dei. **I**llis vero quos quod am-
 reprobatur dat vitam eternam in ce-
 lo per. **L**ongitudo dicitur in dextera
 eius et in sinistra illius diuicie et
 gloria. **E**t ideo sancti viri qui male-
 dicunt a mundo. benedicuntur a
 deo **V**nde dicitur in psalmo. **M**aledicet
 illi. et tu benedices. **Q**uarta disposi-
 tio virtuosa que homini diuinae
 benedictione acquirunt est **R**esisten-
 tia correptionis contra insolentes
 per. **R**ui arguit laudabit et su-
 per ipsos veniet benedictio **A**rgu-
 ere ei insolentes et precipue inue-
 nes de quibus est spes correptionis et
 profectus est opus maxime cari-
 tatis prope facta. **P**rimo quod ipsi corrigunt
 in seipsis. **S**ecundo per hoc instruunt
 quomodo per processum temporis in-
 crepationes faciant alijs. **T**ercio
 quia per hoc obstitit vicij. **V**nde
Seneca li. de moribus. **V**icia trans-
 mittit ad posteros qui peccatibus
 ignoscit. bonis nocet qui malum par-
 tit. **C**auere tamen debet iuste corri-
 piens a tribus et a consimili defectu
 et a spiritu impetu et a peccantis con-
 temptu. **A** consimili defectu. **V**nde

per. **S**imo bono est. **N**on
 debet vicia aliena corrigere qui ad
 huc viciorum contagio fuerit inuo-
 lutus. **I**mprobum enim est arguere que-
 rum in alio quod adhuc reprehendit
 in seipso. **A** spiritus impetu debet homo
 cauere cum corripit. quia quod i-
 petuose profertur non ab amore. sed
 ab ira procedere videtur et talis non
 corrigit. quia ab amoris consilio
 non procedit. **V**nde **A**ugustinus
 epistolam ad Galatas. **Q**uecumque la-
 cerato animo dixeris. punitis est
 impetus. non caritas corrigentis
Dilige. et quicquid voles dic. **T**er-
 tio corripiens cauere debet a pec-
 cantis contemptu. semper cogitans
 quod in simili capi possit. **V**nde **A**u-
 gustinus de sermone domini in monte
 li. 3. c. 30. **C**ogite cum aliquod nos re-
 prehendere necessitas cogit. **V**trum ta-
 le quid habuit et iam non habet.
 et tunc tangat memoriam communis
 fragilitas. ut illam correptionem
 non odium. sed misericordia precedat. vel sit
 aliquod viciu. quod nunquam habuit
 et tunc cogitemus nos homines esse.
 et habere potuisse. **E**t qui isto mo-
 do corripit et punit delicta benedi-
 ctionem domini promeretur. **I**n cu-
 ius figuram cum **M**oyse dixisset le-
 uitis quod unusquisque gladium acciperet
 et fratres et amicum occideret qui vici-
 um consilium adorauerat. et ipso ma-
 dato moyse paruissent. **D**ixit ad
 leuitas **M**oyse. **C**onsecratis
 manus vestras hodie domino.
Unusquisque in filio et in fratre suo
 ut detur vobis benedictio **E**xo. 32.
Et per oppositum fauentes insolentibus
 et eis in eorumdem factis ad-
 uersus sunt causa perditionis eorum

326

et confutionis finalis unde de quolibet tali dicit Saluator luce. 6. **Ve vobis:** cum benedixerint vobis homines. homines inquit fauētes defectibus qui errantes non corrigunt sed adulatorie benediciunt. **Contra quos per prophetas ait. Maledicā benedictionibus vestris: et maledictam illis. quoniam non posuistis supra cor. Malach. 2. Et sic preallegatū ē q̄ arguūt. 11. Lc. 11. 16.**

Propter hec et hīs similia passi sunt digne tormēta et p̄ multitudinem bestiarum exterminati sunt pro quibus tormētis bene disposuisti populuz tuum quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui nouuz saporem. escam parans eis ortigometra vt illi quidē concupiscentes escā ppter ea que illis ostēsa et immissa sūt. et a necessaria concupia auerterentur. **Hij autē in breui inopes facti nouam gustauerunt escam**

Postq̄ spūssūs reprobauit ydolatrias p̄ multas vias et declarauit diffuse vnū solum verum deum esse colandum. Cultus autem vni⁹ dei fuit antiquitus potissime apud hebreos. Cultus vero ydolorū apud egipcios. Modo cōsequenter i ista pte vt cultum vnius dei complete suadeat et cultum ydolorū pfecte dissuadeat: agit commixtim vsq; ad finem libri: nunc de supplicijs inflictis egipcijs: nunc de beneficijs collotis iudeis. ostendens qd illi erāt iuste puniti propter eoz iniquitatez: et isti mirabiliter iustificati a deo propter eoz pietatem: quia vnum verum deum fide-liter coluerunt. Et huiusmodi pro-

cessum tenuit supra. ca. 4. diuidit ergo processus suus vsq; ad finē libri in duas partes. Nam primo narrat iustorum et iniustorum cōmunem retributionem. **Secundo** rependit auctor libri deo pro collatis beneficijs populo dei gratiaz actionē i fine libri ibi. **In omnib⁹ enim magnificati. Circa primum** duo facit. Nam primo narrat malorum multiplicem tribulationez. **Secundo** eoz finalem exterminationem ibi. **Impijs autem** Circa primum tria facit. **Primo** ostēdit quomodo egipcij affligebant p̄ bestias et aialia. **Secundo** ostēdit quō affligebāt p̄ res inēsatā et elemēta. **Tercō** quō affligebāt p̄ corpora supercelestia. **Secunda** ps infra ca. 11. **Negātes enim nosse. Tercia** ca. 11. **Magna enim sunt iudicia tua. In qualibet em̄ istaz p̄tū** facit collatōem et correspondentiā inēdificia et supplicia. Nam sicut egipcij p̄mebant p̄ bestias elemēta et corpora supercelestia. Ita hebrei contra hec tres miābiles consolāones habuerūt siue receperūt. habuerūt em̄ cotormētas eis datas in escā: vt sic musce et scynifes afflixerūt egipcios. Ita volucres nobiles cōsolarent hebreos. **Secundo** habuerūt manna de aere descendēs: vt sic ignis et grādo afflixerūt p̄ elemētū aēis egipcios ita māna p̄ idē elemētū descendens confortaret hebreos. **Tercō** habuerūt lucē a corporib⁹ supercelestib⁹ sp̄ cū eis pmanētē vt corpora celestia: quā egipcij lucez suā s̄traherent eā tñ nichilomin⁹ hebreis exhiberent. **De istis ḡ bñficijs et supplicijs agit alternatim**